

Dijital Okuma Öz Yeterlilik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Dijital Okuma Öz Yeterlilik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19802>

Özet

Dijital Okuma Öz Yeterlilik Ölçeği, bireylerin dijital ortamlarda metinleri anlama, yorumlama ve kullanma becerilerine dair sahip oldukları algılanan yeterlilik düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Ölçek, N. Akkaya ve H. Çavuş'un tarafından 2020 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada ile bilim dünyasına sunulmuştur. Bu çalışmada, ölçeğin yapısal geçerliliğini ve iç tutarlılık güvenilirliğini belirlemeye odaklanılmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi, hızla değişen dijital öğrenme ve bilgi edinme çağında bireylerin kendilerini ne kadar yetkin hissettiklerini anlamak açısından kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Dijital Okuma, Öz Yeterlilik, Psikometrik Geliştirme, Güvenirlilik, Geçerlilik, Dijital Okuryazarlık, Algılanan Yeterlilik.

Yazarlar

Nergiz Akkaya, Hakan Çavuş

Amaç

Ölçeğin temel amacı, katılımcıların dijital materyalleri (e-kitaplar, web sayfaları, çevrimiçi makaleler vb.) okuma, analiz etme ve bu materyallerden bilgi çökarma süreçlerindeki kişisel yeterlilik inançlarının nicel olarak saptamaktır. Bu ölçüm, özellikle eğitim ve psikoloji alanlarında, bireylerin dijital öğrenme ortamlarına adaptasyon düzeylerini ve bu ortamlarda başarıları olma potansiyellerini öngörmeye yardımcı olur.

Geliştirme çalışması, dijital okuma becerilerinin sadece teknik yeterlilikten ibaret olmadığını, aynı zamanda bireyin bu becerileri etkili bir şekilde kullanabileceğine dair güçlü bir inanca sahip olmasının gerektirdiğini varsayar. Bu nedenle, ölçek, bireyin dijital metinlerle etkileşim kurarken karşılaşılabilecek zorlukları aşılabilecek yeteneğine odaklanmaktadır.

Yapı

Ölçek, Albert Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramı'nda merkezi bir rol oynayan **Öz Yeterlilik (Self-Efficacy)** yapısının temelidir. Öz Yeterlilik, bireyin belirli bir eylemi başarıyla gerçekleştirebileceğine dair inancıdır. Bu ölçek özelinde yapı, dijital okuma bağlamına indirgenmiştir.

Dijital okuma Öz Yeterlilik yapısı genellikle aşağıdaki alt boyutları içerecek şekilde tasarlanmıştır (kesin alt boyutlar orijinal çalışmada belirtilmelidir):

Navigasyon Yeterliliği: Dijital platformlarda gezinme ve ilgili bilgiyi bulma inancı.

Anlama Yeterliliği: Hipermetinler ve multimedya içeren karmaşık dijital metinleri anlama ve sentezleme inancı.

Problem Çözme Yeterliliği: Dijital okuma sırasında karşılaşılan teknik veya bilişsel zorluklarla başa çıkma inancı.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalmaları, Akkaya ve Çavuş (2020) tarafından sunulan bildiri kapsamında ele alınmıştır. Geçerlik, ölçeğin gerçekten ölçmeyi amaçladığı yapıyı ölçüp ölçmediğini gösteren kritik bir psikometrik özelliktir.

Orijinal kaynakta spesifik istatistiksel sonuçlar belirtilmemiş olsa da, geliştirme sürecinde genellikle yapı geçerliliği (Construct Validity) incelenir. Bu amaçla, ölçeğin faktör yapısını doğrulamak için doğrulayıcı veya açgözlü Faktör Analizi yöntemlerinin kullanıldığı varsayılmaktadır. Ayrıca, ölçüm aracı dijital okuma becerileri ile ilgili diğer geçerli ölçeklerle karşılaştırılarak ölçüt geçerliliği (Criterion Validity) de test edilmiş olabilir.

Güvenirlilik

Güvenirlilik, ölçeğin tutarlı ve istikrarlı sonuçlar üretme derecesini ifade eder. Kaynakta spesifik bir güvenirlik katsayısı verilmemiştir, ancak geliştirme çalışmalarında en yaygın kullanılan yöntem iç tutarlılık güvenirliğidir.

Bu çalışmada kapsamında, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne ölçüde ölçtüğünü belirlemek amacıyla Cronbach Alfa katsayısının hesaplandığı varsayılmaktadır. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçek maddelerinin birbiriyle tutarlı olduğunu ve güvenilir bir ölçüm sağladığını gösterir.

Faktör Analizi

Dijital Okuma Öz Yeterlilik Ölçeği'nin yapısal bütünlüğünü ortaya koymak için Faktör Analizi (Factor Analysis) kullanılmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde, genellikle öncelikle açgözlü Faktör Analizi (Exploratory Factor Analysis - EFA) ile maddelerin hangi faktörler altında toplandığı belirlenir.

Bu ilk analizin ardından, ölçeğin teorik yapısını örneklem verileriyle ne kadar uyumlu olduğunu test etmek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (Confirmatory Factor Analysis - CFA) uygulanır. Bu analizler sonucunda ölçeğin tek boyutlu mu yoksa çok boyutlu mu olduğu tespit edilmiştir.

Ölçme Arac?

Test Türü: Geliştirme (Developmental) / Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Format: Orijinal kaynakta belirtilmemiş olmakla birlikte, Öz Yeterlilik ölçekleri genellikle 5'li veya 6'lı **Likert Tipi Derecelendirme** kullanır (Örneğin: "Hiç Katılmıyorum"dan "Tamamen Katılıyorum"a).

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Eğitim alanında dijital okuma becerilerine sahip olan bireyler (Genellikle üniversite öğrencileri veya ortaöğretim öğrencileri).

Yaş Grubu: Ergenlik dönemi ve üzeri (14+).

Popülasyon Detayları: Ölçeğin geliştirildiği örneklem, genellikle dijital okuma materyalleri kullanan ve internet erişimi olan öğrencilerden oluşmaktadır.

Test Metodolojisi: Çevrimiçi veya basılı formda bireysel uygulama. Toplu uygulama mümkündür.

Anahtar Kelimeler

Ölçek Geliştirme, Geçerlik, Güvenirlilik, Bildiri Sunumu, Psikometri, Eğitim Teknolojileri, Ankara.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2020 (Bildiri sunumu tarihi).

Şinler ve Ücret: Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Hakan Çivgin ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik veya ticari amaçlı kullanımlarda izin zorunluluğu bulunabilir.

Sorumlu Yazar: Hakan Çivgin

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değildir.

İletişim Adresi: hakan.civgin59@gmail.com

Kaynaklar

Akkaya, N., ve Ç?v??n, H. (2020, 3-6 Eylül). *Dijital Okuma Öz Yeterlilik Ölçeği: Geçerlik güvenilirlik çal??mas?*. 4. Uluslararası S??rs?z E?itim ve Ara?t?rma Sempozyumu, Ankara, Türkiye.

Bildiri Özet Kitapç??na ait ba?lant?: sead.com.tr

Ölçe?in orijinal PDF belgesi a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: [dijital-okuma-oz-yeterlilik-olcegi-toad.pdf](#) (PDF ?ndir)

Dijital Okuma Öz Yeterlilik Ölçeği Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri, orijinal kaynak metninde yer almad??? için bu bölümde sunulamamaktadır. Ölçek maddelerine eri?im için yukar?da belirtilen kaynaklar ve sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.